

NR 89/2015

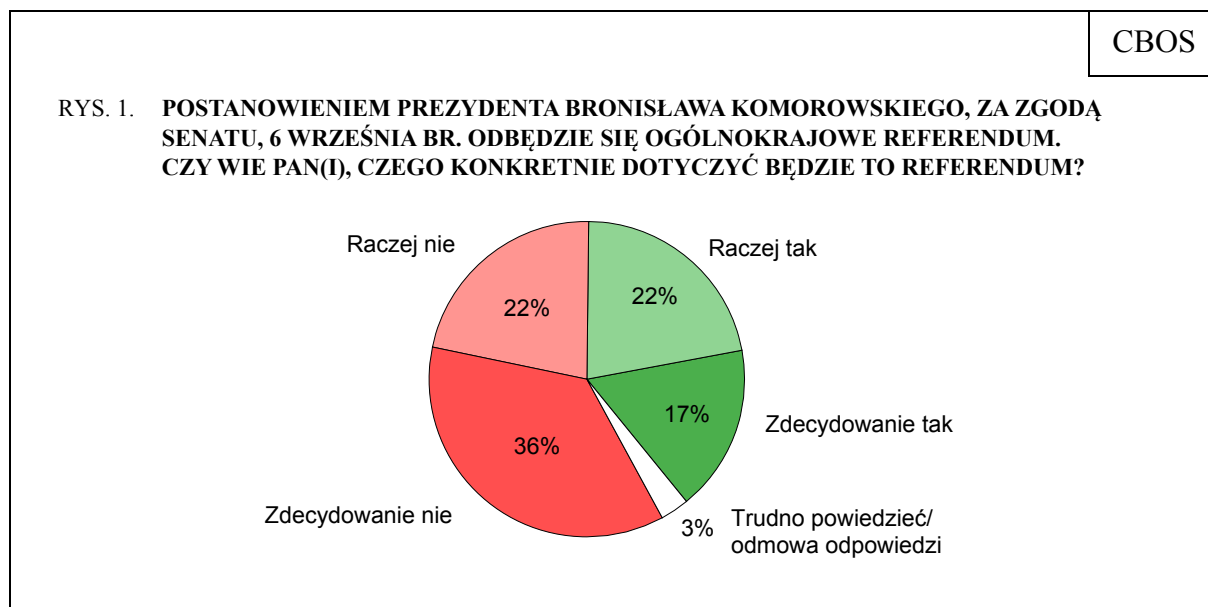
**REFERENDUM – PIERWSZE REAKCJE
PRZED ROZPOCZĘCIEM KAMPANII**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Na niespełna trzy miesiące przed tym terminem¹, jeszcze przed rozpoczęciem kampanii referendalnej, większość Polaków (58%) nie orientuje się, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. Wiedzę na ten temat deklaruje tylko 39% badanych, przy czym jedynie 17% to osoby pewne swojej wiedzy.

Przeprowadzone wielozmiennowe analizy statystyczne² wskazują, iż samoocenę wiedzy badanych o przedmiocie referendum różnicują przede wszystkim ich deklaracje dotyczące zainteresowania polityką – im jest ono większe, tym częściej respondenci twierdzą, iż wiedzą, czego konkretnie dotyczyć będzie referendum w dniu 6 września. Można też

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (301) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 11–17 czerwca 2015 roku na liczącej 1011 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

powiedzieć, iż jedynie wśród badanych ponadprzeciętnie zainteresowanych sprawami politycznymi większość stanowią ci, którzy uważają się za poinformowanych o przedmiocie referendum.

Tabela 1

Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczy będzie to referendum?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uwadze respondenta często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondenta to nie interesuje
	w procentach			
Zdecydowanie tak	36	19	7	3
Raczej tak	38	26	11	9
Raczej nie	14	23	28	16
Zdecydowanie nie	10	30	51	62
Trudno powiedzieć/ odmowa odpowiedzi	2	2	3	10

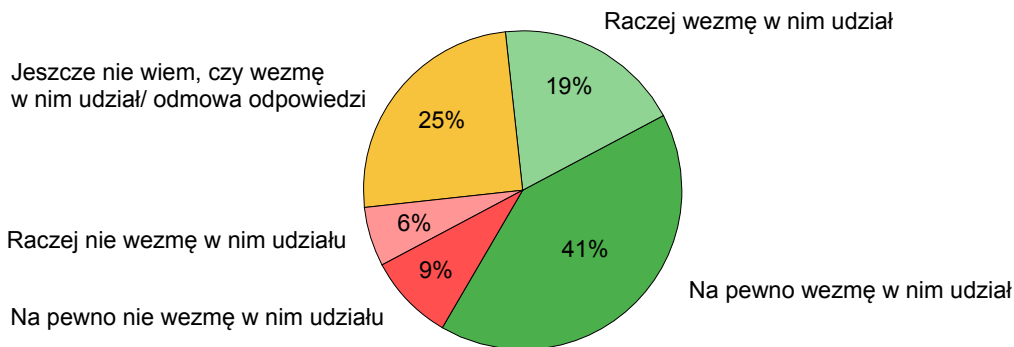
Deklaracje badanych w tej kwestii znacząco różnicuje także osiągnięty poziom wykształcenia, przy czym w większości jedynie osoby z wyższym wykształceniem czują się mniej lub bardziej poinformowane o przedmiocie wrześniowego referendum, a w pozostałych wyróżnionych grupach dominują osoby deklarujące brak wiedzy na ten temat (por. tabela aneksowa 1).

DEKLARACJE UDZIAŁU W REFERENDUM

Zainteresowanie udziałem w referendum 6 września obecnie nie jest duże – jedynie 41% badanych twierdzi, że na pewno weźmie w nim udział, a kolejne 19% deklaruje, że raczej w nim zagłosuje. Co czwarty Polak (25%) jest niezdecydowany, czy pójść na to referendum, 6% skłania się raczej ku absencji wyborczej, a 9% jest pewne, że nie weźmie w nim udziału. Dla porównania warto przypomnieć, iż przed referendum akcesyjnym w 2003 roku pewnych głosowania było trzech na pięciu badanych³.

³ Por. komunikat CBOS „Poparcie dla integracji na cztery tygodnie przed referendum akcesyjnym”, maj 2003 (oprac. B. Roguska).

RYS. 2. CZY PAN(I) OSOBIŚCIE WEŹMIĘ UDZIAŁ W REFERENDUM W DNIU 6 WRZEŚNIA BR.?

Przeprowadzone wielozmiennowe analizy statystyczne⁴ wskazują, iż zamiar głosowania w referendum w największym stopniu wiąże się z deklaracjami dotyczącymi głosowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych⁵ – w większości pewne swego w nim udziału są osoby deklarujące zamiar głosowania w wyborach do Sejmu i Senatu. Można zatem powiedzieć, iż na razie głosować w zbliżającym się referendum zamierzają przede wszystkim osoby generalnie skłonne do większej aktywności obywatelskiej.

Tabela 2

Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?	Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?		
	Na pewno wziął(ę)by w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)by w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)by w nich udziału
	w procentach		
Na pewno wezmę w nim udział	54	17	10
Raczej wezmę w nim udział	24	12	7
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział	16	55	34
Raczej nie wezmę w nim udziału	4	11	11
Na pewno nie wezmę w nim udziału	2	5	38

Biorąc pod uwagę zmienne społeczno-demograficzne należy podkreślić, że deklaracje udziału w referendum zależą przede wszystkim od poziomu wykształcenia badanych. Pewnych swego udziału jest obecnie ponad połowa (54%) badanych z wyższym wykształceniem, a kolejne 21% z tej grupy skłania się ku temu. Im niższy poziom wykształcenia, tym rzadsze deklaracje uczestnictwa w referendum (por. tabela aneksowa 2). Deklaracje dotyczące

⁴ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

⁵ Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w czerwcu”, czerwiec 2015 (oprac. K. Pankowski).

frekwencji wiążą się też z poglądami politycznymi, przy czym znacznie częściej niż pozostali głosowanie w referendum deklarują badani określający swoje poglądy polityczne jako prawicowe lub lewicowe (odpowiednio 51% i 48% pewnych swego w nim udziału).

STOSUNEK DO KWESTII PODDANYCH REFERENDUM

Pytanie o stosunek do kwestii poddanych referendum, które odbędzie się 6 września, zadaliśmy wszystkim respondentom, niezależnie od ich deklaracji dotyczących własnego udziału. Obecnie, na niemal trzy miesiące przed terminem głosowania, większość Polaków wyraziła poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (54%) oraz dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika (82%), natomiast zdecydowana większość (75%) nie wyraża zgody na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa.

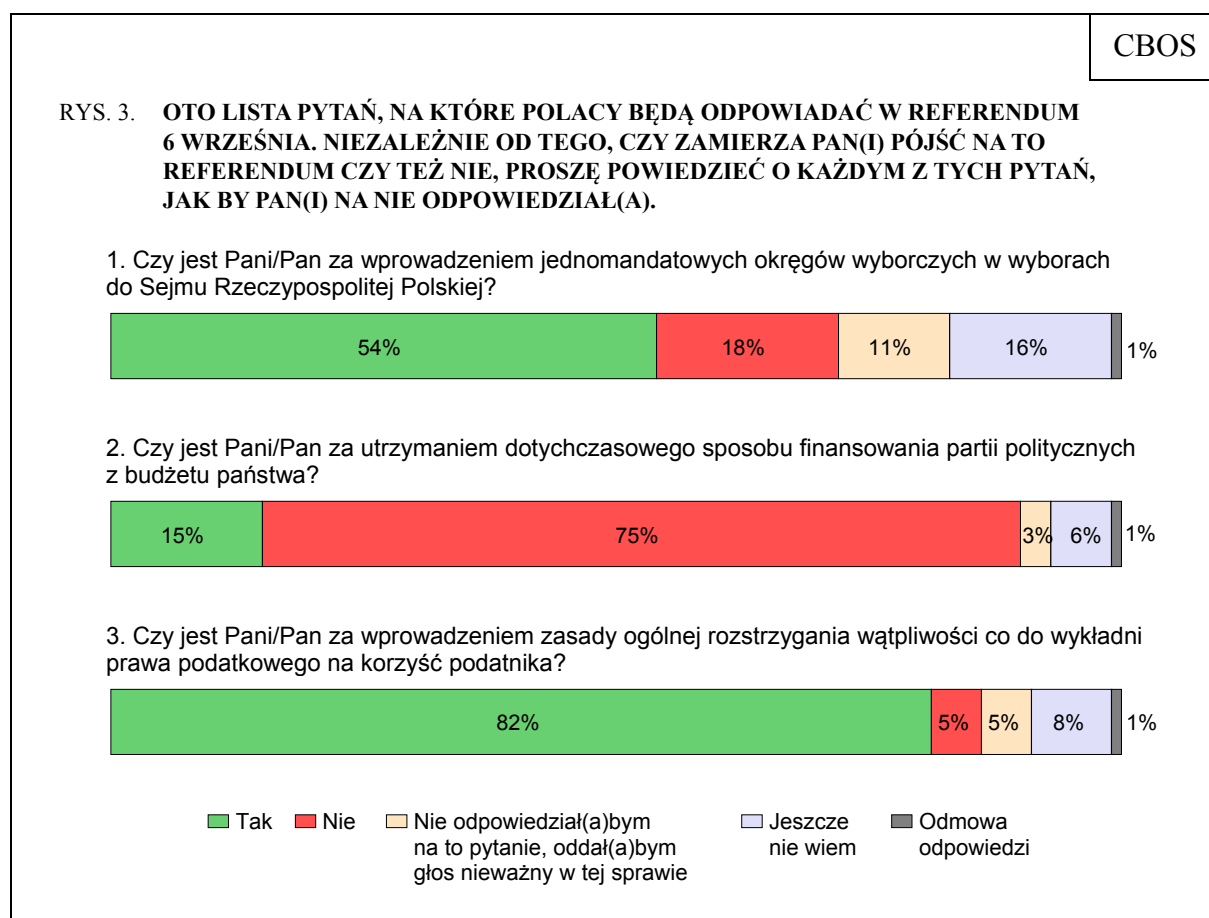

Tabela 3

Oto lista pytań, na które Polacy będą odpowiadać w referendum 6 września. Niezależnie od tego, czy zamierza Pan(i) pójść na to referendum czy też nie, proszę powiedzieć o każdym z tych pytań, jak by Pan(i) na nie odpowiedział(a).		Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?				
		Na pewno wezmę w nim udział	Raczej wezmę w nim udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział/ odmowa odpowiedzi	Raczej nie wezmę w nim udziału	Na pewno nie wezmę w nim udziału
		Procentowanie w kolumnach				
1. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Tak	66	55	45	40	32
	Nie	20	17	13	19	22
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	5	11	16	22	20
	Jeszcze nie wiem	9	18	26	18	20
	Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	5
2. Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Tak	19	17	12	7	12
	Nie	76	74	75	84	64
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	2	2	6	5	6
	Jeszcze nie wiem	3	6	8	4	16
	Odmowa odpowiedzi	1	0	0	0	2
3. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?	Tak	91	83	78	80	48
	Nie	2	5	6	9	13
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	2	2	7	6	18
	Jeszcze nie wiem	4	10	8	5	18
	Odmowa odpowiedzi	0	0	1	0	2

Poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika, a także brak zgody na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa dominuje wśród badanych niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w referendum. Zwraca jednocześnie uwagę fakt, iż badani niezdecydowani, czy będą głosować, bądź w różnym stopniu skłaniający się ku absencji znacząco częściej niż zamierzający wziąć udział w referendum deklarują, że gdyby musieli odpowiadać na pytanie o wprowadzenie JOW w wyborach do Sejmu, to uniknęliby zajęcia stanowiska i oddaliby w tej sprawie głos nieważny. Ponadto nawet wśród pewnych swego udziału w referendum 9% nie wie, jak

ostatecznie zgłosuje w tej sprawie, a wśród pozostałych badanych odsetki wahających się są znacznie większe. Dwie inne kwestie poddane referendum wywołują zbliżone reakcje respondentów, niezależnie od deklarowanego zamiaru faktycznego udziału w głosowaniu. Wyjątkiem jest znacząco wyższe poparcie wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika wśród pewnych głosowania w referendum i częstsze odrzucanie tego rozwiązania wśród pewnych absencji.

Przeprowadzone analizy statystyczne⁶ wskazują, iż sposób odpowiedzi na pierwsze pytanie referendalne związany jest przed wszystkim z afiliacjami politycznymi badanych. Częściej niż pozostali zwolennikami jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP są osoby deklarujące prawicowe poglądy polityczne (63%), a ich przeciwnikami badani identyfikujący się z lewicą (29%). Należy jednak dodać, iż zwolennicy JOW w wyborach do sejmiku dominują we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 3).

Choć poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP dominuje w potencjalnych elektoratach wszystkich partii politycznych⁷, to najsilniejsze (82%) jest wśród badanych, którzy w wyborach parlamentarnych zamierzają poprzeć komitet wyborczy stworzony przez Pawła Kukiza, dla którego wprowadzenie JOW było głównym punktem programowym w niedawnych wyborach prezydenckich. Przeciwno JOW w wyborach do Sejmu najczęściej natomiast opowiadają się zwolennicy czekającego na rejestrację stowarzyszenia NowoczesnaPL (43%), Sojuszu Lewicy Demokratycznej (41%) i Polskiego Stronnictwa Ludowego (36%).

Tabela 4

Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Na kandydata której partii głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?							
	PO RP	PSL*	PiS (wraz z PR, PRz i SP)	SLD*	KW Pawła Kukiza (Ruch JOW)	KW Ryszarda Petru (NowoczesnaPL)*	Inna partia	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach							
Tak	53	54	52	45	82	53	70	52
Nie	28	36	20	41	4	43	14	15
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	7	6	10	4	7	0	5	12
Jeszcze nie wiem	13	4	18	10	6	4	10	21
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	1	0	0	0

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

⁶ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

⁷ Op. cit.

Stosunek badanych do drugiego pytania referendalnego, dotyczącego utrzymania lub ewentualnej zmiany dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa, również najbardziej różnicują deklarowane poglądy polityczne – przeciwko jego utrzymaniu najczęściej są osoby deklarujące poglądy centrowe (79%), a za opowiadają się zwolennicy prawicy i lewicy (po 20%). Choć odrzucenie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych, to warto zauważyć, iż postulat jego zmiany najbardziej przemawia do osób poniżej 35 roku życia oraz uczniów i studentów (po 83% deklarujących głosowanie przeciwko utrzymaniu dotychczasowego stanu rzeczy) – por. tabela aneksowa 4. Podobnie jak w przypadku poprzedniego pytania, swoimi deklaracjami na tle innych badanych zgłaszających zamiar głosowania w hipotetycznych wyborach parlamentarnych wyróżniają się zwolennicy ruchu Pawła Kukiza, z których 84% zagłosowałoby przeciwko utrzymaniu obecnego sposobu finansowania partii politycznych.

Tabela 5

Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Na kandydata której partii głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?							
	PO RP	PSL*	PiS (wraz z PR, PRz i SP)	SLD*	KW Pawła Kukiza (Ruch JOW)	KW Ryszarda Petru (NowoczesnaPL)*	Inna partia	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach							
Tak	16	23	22	33	12	24	16	17
Nie	78	59	66	60	84	64	84	77
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	3	11	2	4	0	0	0	6
Jeszcze nie wiem	3	8	10	3	2	11	0	1
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	2	0	0	0

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

Wprowadzenie zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika znajduje zdecydowane poparcie we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 5). Warto też dodać, iż w przypadku odpowiedzi na trzecie pytanie referendalne afiliacje partyjne badanych nie odgrywają znaczącej roli.

Przed rozpoczęciem kampanii referendalnej większość Polaków nie wie, czego konkretnie będzie dotyczyć wrześniowe referendum. Na niemal trzy miesiące przed terminem głosowania zainteresowanie udziałem w tym referendum nie jest duże.

W kwestiach poddanych referendum decyzją prezydenta Bronisława Komorowskiego Polacy, niezależnie od zainteresowania udziałem w głosowaniu, są w dużym stopniu zgodni – zarówno wśród badanych zamierzających wziąć udział w referendum, jak i tych, którzy się wahają lub deklarują absencję, dominuje poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP oraz dla wprowadzenia ogólnej zasady rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika, natomiast zdecydowana większość nie wyraża zgody na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa. Ponadto im większa determinacja do wzięcia udziału w referendum, tym większe poparcie dla zmian w kwestiach poddanych głosowaniu. Można zatem powiedzieć, iż referendum mobilizuje przede wszystkim zwolenników zmian istniejącego stanu rzeczy.

Opracowała
Barbara BADORA